

## **TİPOLOGİYA 2. Satınalmalar üzrə dövlət vəsaitlərinin qanunsuz üstünlük ilə əldə edilərək əvvəlcədən əlbir olan qrup tərəfindən nağdlaşdırılması və leqallaşdırılması**

Öhdəlik daşıyan şəxsdən daxil olmuş şübhəli əməliyyatlara dair məlumatların ətraflı təhlili nəticəsində dövlət idarəetmə orqanında yüksək vəzifədə çalışan şəxsin himayəsi ilə dövlət müəssisəsində işləyən yaxın qohumu olan vəzifəli şəxs və onunla əlaqəli digər şəxslər tərəfindən əvvəlcədən əlbir olaraq dövlət satınalmaları üzrə qanunsuz üstünlük əldə etməklə külli miqdarda büdcə vəsaitlərinin mənimsənilməsi və leqallaşdırılması sxemi müəyyən olunmuşdur.

Uzun müddət dövlət müəssisəsində maliyyə şöbəsinin rəisi vəzifəsində çalışan "A1" şəxsi işlədiyi dövr ərzində dövrü olaraq "ABC" Bankındakı hesabına və iş yoldaşları olan 3 şəxsin adına olan hesablara mənbəyi şübhə doğuran iriməbləqli depozit qoyuluşu əməliyyatlarının araşdırılması nəticəsində müvafiq vəsaitlərin şəxsin rəsmi gəlirlərinə uyğun olmadığı müəyyən edilmişdir. "A1" şəxsi tərəfindən qeyd olunan fiziki şəxslərdən birinin depozit hesabına növbəti əmanəti yerləşdirmək istəyərkən müvafiq vəsaitin mənbəyi ilə bağlı rəsmi təsdiqedicə sənəd tələb olunduqda, "A1" şəxsi müxtəlif bəhanələr gətirmiş və son nəticədə əmanət yerləşdirilməkdən imtina etmişdir.

"A1" şəxsinin müvafiq şübhəli davranışları əsas götürülərək, onun əməliyyatları, eləcə də əlaqəli olduğu fiziki və hüquqi şəxslər və onların əlaqəli əməliyyatları, bu əməliyyatlar üzrə vəsaitlərin mənbələri ətraflı təhlil olunmuşdur.

"A1" şəxsi və onunla əlaqəsi müəyyən edilmiş şəxslərin son 10 il üzrə bank əməliyyatlarının ətraflı təhlili nəticəsində "A1" şəxsinin sərəncamında olan mənbəyi bilinməyən nağd vəsaitləri hissələrə bölərək əsasən "ABC" Bankında və digər banklarda özünün, oğlunun ("A2" şəxsinin) və üçüncü şəxslərin ("B1", "B2" və "B3" şəxslərinin) adına davamlı olaraq mədaxil etdiyi, üçüncü şəxslərin onunla eyni müəssisədə çalışdığı, oğlunun fərdi sahibkarlıq üzrə məşğul olduğu obyektin ("HS1" şirkətinə məxsusdur) qeydiyyatdan keçdiyi ünvanın anasının ("A1" şəxsinin) adına olan yaşayış evi ilə eyni ünvan olduğu, müvafiq dövlət müəssisəsində işləyən "B3" şəxsinin eyni zamanda "A2" şəxsinin çalışdığı hüquqi şəxsdə çalışması, eləcə də "A", "A1" və "A2" şəxsləri arasında rəsmi gəlirlərinə uyğun olmayan çoxsaylı və ümumi dövriyyə məbləği yüksək olan kartdan karta köçürmə əməliyyatları və bu əsasda şəxslər arasında əlaqələr və onların şübhəli davranışları müəyyən edilmiş və ətraflı araşdırılması üçün aidiyyəti hüquq mühafizə orqanına təqdim olunmuşdur.

Təhlil nəticəsində həmçinin "A1" şəxsinin qardaşının dövlət idarəetmə orqanında yüksək vəzifədə çalışdığı, onun qeyd olunan dövlət müəssisəsinin fəaliyyət göstərdiyi sahə üzrə kurator olduğu və açıq mənbələrdə ona dair neqativ məlumatların yer aldığı müəyyən edilmişdir. Bu əsasda müvafiq vəsaitlərin mənbəyinin sözügedən dövlət müəssisəsi olduğuna dair ehtimal irəli sürülmüşdür.

Daha sonra, "ABC" Bankındakı depozit hesablarına daxil edilmiş pul vəsaitlərinin mənbəyinə dair aidiyyəti hüquq mühafizə orqanı tərəfindən həyata keçirilmiş istintaq tədbirləri nəticəsində müvafiq pul vəsaitlərinin dövlət müəssisəsi üzrə həyata keçirilmiş satınalmalar ilə əlaqəli olmasını təsdiqləyən əlavə məlumatlar əldə olunaraq müvafiq istiqamət üzrə vəsait axınlarının ətraflı təhlili həyata keçirilmişdir.

Qeyd olunan nağdlaşdırılmış pul vəsaitlərinin mənbəyinə dair aparılmış ətraflı təhlil nəticəsində müvafiq pul vəsaitlərinin direktorunun eyni bir "A3" şəxsi ("A" və "A1" şəxsinə yaxın olan nominal şəxsdir) olduğu və satınalmaların tarixi ilə eyni dövrdə təsis edilmiş şel əlamətlərə malik 40-dan çox saxta hüquqi şəxslərə (məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərə) "A1" şəxsinin məsul şəxs olduğu müxtəlif satınalmalar üzrə köçürülmüş vəsaitlər olduğu məlum olmuşdur. "A" və "A1" şəxsləri ilə əlbir olaraq onların göstərişləri əsasında "A3" şəxsi sözügedən hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin kağız üzərində rentabelli olduğu görüntüsü yaratmaqla, 40-dan çox hüquqi şəxsin faktiki olaraq mallar, işlər və xidmətlər təqdim edilmədən formal olaraq satınalmaya cəlb edilməklə qalib elan edilməsinə nail olmuşdur. Daha sonra külli miqdarda müvafiq dövlət vəsaitlərinin böyük hissəsi müxtəlif əqdlər ilə qeyd olunan şəxslər qrupu tərəfindən cinayət yolu ilə əldə olunduğunu bilərək mənimsənilmiş (nağdlaşdırılmış) və pul vəsaitlərinin əldə edilməsinin həqiqi mənbəyini gizlətmək məqsədilə həmin pul vəsaitlərindən istifadə etməklə özünün və yaxınlarının adlarına olan əqdlər bağlayıb maliyyə əməliyyatları həyata keçirərək leqallaşdırmışdır.

Müvafiq işin istintaqı prosesində "A", "A1" və "A3" şəxsləri qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda mənimsəmə və ya israf etmə, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə (ağır nəticələrə səbəb olan), vəzifə saxtakarlığı və cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakı leqallaşdırma (xeyli miqdarda) maddələri ilə ittiham elan edilmiş, barələrində müvafiq qətimkan tədbiri seçilmiş, eləcə də cinayət işi üzrə vurulmuş ziyanın böyük hissəsinin (95%-ə yaxını) ödənilməsi təmin edilmişdir.

Beləliklə, kredit təşkilatına yerləşdirilmiş depozitlərin ilkin mənbəyinin satınalma müsabiqələrinin qalibi olan şirkətlərlə və dolayısı ilə siyasi nüfuzlu şəxs ilə əlaqəli olması faktının aşkar edilməsi nağdlaşdırılaraq mənimsənilən pul vəsaitinin dövlət büdcəsinə məxsus vəsaitlər olduğunu ortaya çıxarmışdır.

### **İstifadə olunmuş mexanizmlər**

- kredit təşkilatı;
- dövlət müəssisəsi;
- şel şirkətlər;
- nominal şəxslər.

### **İstifadə olunmuş alətlər**

- nağd depozitlər;
- nağd məxaric;
- kartdan karta köçürmələr;
- satınalma müqavilələri.

## **İstifadə olunmuş üsullar**

- yeni təsis edilmiş şel şirkətlər vasitəsilə nağdlaşdırılaraq mənimsənilən büdcə vəsaitinin izinin itirilməsi;
- siyasi nüfuzlu şəxsin himayəsi ilə qanunsuz üstünlüyün təmin olunması;
- yaxın qohumlardan və nominal şəxs olan tanışlardan istifadə olunması;
- işlərin icrasına dair sənədlərdə təhrif olunmuş məlumatların verilməsi və maliyyə sənədlərinin saxtalaşdırılması.

## **İndikatorlar**

- şəxsin öz adına və digər şəxslərin adına böyük məbləğdə əmanətlər yerləşdirməsi;
- şəxs tərəfindən vəsaitlərin mənbəyinin gizlədilməsi və bununla bağlı məlumat verməkdən imtina edilməsi;
- vəzifəli şəxsin və digər şəxslərin kredit təşkilatına yerləşdirdiyi nağd depozit məbləğinin onların gəlirlərinə və fəaliyyət profilinə uyğun olmaması;
- külli miqdarda dövlət vəsaitlərinin şel şirkətlərə köçürülərək nağdlaşdırılması;
- fiziki şəxslər tərəfindən iri həcmli nağdlaşdırmaların həyata keçirilməsi;
- şirkətlərin böyük əksəriyyətinin satınalma müqavilələrinin tarixlərinə yaxın tarixlərdə təsis olunması;
- siyasi nüfuzlu şəxs barədə açıq mənbələrdə təqsirləndirici məlumatların olması
- nominal direktoru eyni olan şel əlamətinə malik şirkətlərin çoxsaylı satınalma müsabiqələrinin qalibi olması.

**Satınalmalar üzrə dövlət vəsaitlərinin qanunsuz üstünlük ilə əldə edilərək əvvəlcədən əlbir olan qrup tərəfindən şel əlamətinə malik çoxsaylı şirkətlərdən istifadə olunmaqla külli miqdarda pul vəsaitlərinin nağdlaşdırılması və leqallaşdırılması sxemi**

